

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

РОЗДІЛ I. ПРИРОДНЕ ПРАВО: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Тема 2. Права людини: загальна характеристика

Теоретичні питання

1. Межі здійснення основоположних прав людини.
2. Основоположні (буттєві) обов'язки людини: поняття, види.
3. Сучасні тенденції розвитку основоположних прав та обов'язків людини

Термінологічні завдання:

Засвойте визначення таких понять: межі прав людини; обмежування прав людини; основоположні обов'язки людини

Практичні завдання:

- 1.** Ознайомтесь із наведеними нижче положеннями та визначіть межі здійснення (підстави обмеження) відповідних основоположних прав людини:
ст. 23, ч. 3 ст. 34, ч. 2 ст. 35, ч. 2 ст. 39, ч. 2 ст. 44
[Конституції України від 28.06.1996](#)
ч. 3 ст. 18, ст. 21
[Міжнародного пакту про громадянські та політичні права \(1966\)](#)
ч. 2 ст. 9, ч. 2 ст. 10, ч. 2 ст. 11
[Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод \(1950\)](#)

Заповніть у зошиті таблицю

межі здійснення основоположних прав людини	право на мирні збори	право на свободу думки і слова	право на свободу світогляду і віросповідання
права та свободи інших людей	?	?	?
інтереси національної безпеки	?	?	?

інтереси територіальної цілісності	?	?	?
інтереси охорони громадського порядку	?	?	?
інтереси охорони здоров'я населення	?	?	?
інтереси охорони моральності населення	?	?	?
інтереси запобігання заворушенням чи злочинам	?	?	?

Поясніть (письмово у зошиті), чим викликана необхідність обмеження основоположних прав людини? Чи існують такі основоположні права людини, які не підлягають жодним обмеженням?

- 2.** Ознайомтесь і наведеними нижче твердженнями та дайте письмову відповідь на поставлені питання:

2.1. «у Загальній декларації прав людини (1948), окрім закріплених прав людини, також міститься таке положення «кожна людина має обов'язки перед суспільством, у якому тільки й можливий вільний і повний розвиток її особи» (стаття 29). Також і в Міжнародному пакті про громадянські та політичні права (1966), крім прав людини, фіксується таке положення – «кожна окрема людина, маючи обов'язки щодо інших людей і того колективу, до якого вона належить, повинна добиватися заохочення і додержання прав» (преамбула)». Як Ви вважаєте, чому творці цих важливих юридичних документів, які присвячені саме правам людини, констатували наявність у людини також і обов'язків?

2.2. «аналіз текстів сучасних конституцій, зокрема конституцій європейських держав, свідчить, що статті, в яких закріплені права та свободи людини і громадянина, значно перебільшують кількість тих статей, в яких встановлюються обов'язки.

Так, у Конституції Італії (1947) із 42 статей Частини I. «Права та обов'язки громадян» 39 статей присвячені правам та їх гарантіям, і лише 3 – обов'язкам. У Конституції Польщі (1997) із 57 статей Розділу II «Свободи, права та обов'язки людини і громадянина» лише у 5 статтях встановлюються відповідні обов'язки. У Конституції України (1996) із 48 статей Розділу II «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» 44 статті присвячені правам, свободам та їх гарантіям, і лише 4 статті – обов'язкам.

Як Ви вважаєте, чим можна пояснити таку кількісну відмінність? Чи свідчить це про меншу значущість обов'язків?

Чи можуть у демократичному суспільстві бути реалізовані права та свободи людини без виконання нею відповідних обов'язків?

Відповідь аргументуйте на прикладах конкретних прав та обов'язків.

- 3.** Ознайомтесь із наведеними нижче приписами конституцій та порівняйте зміст закріплених у них обов'язків
 ст. 65-68 [Конституції України від 28.06.1996](#)
 ст. 52-54 [Конституції Італії \(1947\)](#)
 ст. 82-86 [Конституції Польщі \(1997\)](#)

Заповніть у зошиті таблицю

Основоположні обов'язки людини	Зміст основоположних обов'язків людини
Конституція України	...
Конституція Італії	...
Конституція Польщі	...

Поясніть (письмово у зошиті), чому не всі юридичні обов'язки людини є основоположними?

Творчі завдання:

- 4.** Ознайомтесь з наведеними нижче ситуаціями та надайте письмові відповіді на такі питання окремо щодо кожної ситуації. Свої відповіді обґрунтуйте.

Заповніть у зошиті таблицю

№	Яке право (права) людини обмежується в описаній ситуації ?	Чи можна вважати це право основоположним (буттєвим)?
4.1.
4.2.
4.3.
4.4.

4.1. Суд канадського міста Петерборо заборонив канадцю Стівену Кернлі заводити романи з дівчатами протягом 3 років. Причиною цього стали болючі переживання Кернлі після розривів зі своїми подругами. Напередодні, розлучаючись з дівчиною, він погрожував її вбити, а коли на місце прибула поліція, то хлопець поранив сам себе. За рішенням суду Кернлі повинен на 3 роки відмовитися від стосунків з жінками і зможе відновити їх тільки після висновку лікарів про те, що його емоційний стан стабілізувався. (Газета «Закон і бізнес», 2008, №28, с. 16)

4.2. Громадянин Сполучених Штатів, С., бажаючи влаштуватись на роботу у юридичну компанію, пройшов співбесіди у трьох різних компаніях. Втім, у кожній з них йому відмовили. Відмовляли, власне, після того, як на запитання “чи готові ви змінити зачіску?”, він категорично відповідав “ні”. С. дуже обурився тоді, коли на його місце взяли менш досвідчених кандидатів зі стандартною зачіскою. Він звернувся з позовом до суду на усі три компанії, посилаючись на дискримінацію, аргументуючи це тим, що його зовнішній вигляд аж ніяк не зашкодить якійсь роботі. Натомість адвокати компаній наполягали, що зовнішній вигляд працівника таки має значення для ефективності його роботи. Оскільки зачіска Х у вигляді “кінського хвоста” із поголеними скронями швидше за все залишатиме у клієнтів враження про нього як про не цілком надійну людину. (Газета «Вісті», 20 липня 2004 року)

4.3. В Індонезії у провінції Ачех, де діють закони шаріату, було покарано дівчину за статеві зносини до весілля. Її побили різками при великому скупченні людей. Як свідчать фотографії, що опинилися у розпорядженні газети The Daily Mail, дівчина кричала від болю, отримуючи черговий удар; і після закінчення езекуції не могла самостійно пересуватися – її понесли на ношах. (Газета «Закон і бізнес», 2008, №28, с. 16)

4.4. 14-річний хлопець, відмовившись від переливання крові, помер у лікарні м.Сіетла (США). Він хворів на лейкемію. Відмовляючись від процедури, юнак керувався релігійними переконаннями. Він був членом релігійної організації «Свідки Єгови». Його батьки були позбавлені батьківських прав, і вихованням хлопчика займалась тітка, яка теж належала до цієї ж організації та привела в цю організацію його самого. Попередньо суд м.Сіетла визнав неправомірними спроби лікарів провести операцію всупереч волі хворого. (Газета «Закон і бізнес», 2007, №49, с. 16)

5. У 2015 році Богдан Гаврилишин на сайті «Українська правда» запропонував [Декларацію обов'язків людини](#). Ознайомтесь із її змістом.

Які із запропонованих у ній обов'язків людини, на Вашу думку, належать до основоположних? Чому не усі із цих обов'язків належать до основоположних обов'язків людини?

Якими основоположними обов'язками людини Ви б доповнили цю Декларацію?

Рекомендована література

Базова

1. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М. І. Козюбри. – К.: Ваіте, 2015. – С. 59-61, 358-380. <http://www.osce.org/uk/ukraine/283756?download=true>
2. Луць Л. А. Загальна теорія держави та права: Навчально-методичний посібник (за кредитно-модульною системою). – К.: Атіка, 2013. – С. 137-140

3. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави: Навч. посібник. – Вид. 10-е, доповнене. – Львів: Край, 2008. – С. 29-30, 40-46
4. Скақун О. Ф. Теорія права і держави: Підручник. – К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009, – С. 64-76
5. Теорія держави і права : підручник / за ред. О. В. Петришина. – Х. : Право, 2015. http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI_2009/TEorijaDerjav_2009.pdf

Допоміжна

1. Андрієвська О. В. Формальні підстави обмеження прав і свобод людини і громадянина в Україні / О. В. Андрієвська // Право і суспільство. – 2016. – № 1. – С. 3-8. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2016_1_3
2. Васечко Л. О. Еволюція прав людини під впливом процесів глобалізації / Л. О. Васечко // Форум права. – 2010. – № 4. – С. 121-126. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2010_4_22
3. Гаманюк Г. О. Юридичний та конституційний обов'язок в українському праві / Г. О. Гаманюк // Актуальні проблеми держави і права. – 2012. – № 67. – С. 248-254. – Режим доступу: <http://www.apdp.in.ua/v67/36.pdf>
4. Карманюк О.П. Генеза поняття та ролі юридичних обов'язків у суспільному розвитку / О.П. Карманюк // Держава і право. – 2012. – Вип. 55. – С. 74-79. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/59571>
5. Рабінович П.М. Межі здійснення прав людини (Загальнотеоретичний аспект) / П. М. Рабінович // Вісник Академії правових наук України. – 1996р. – №6. – С. 5-13
6. Стрекалов А. Є. Міжнародно-правові стандарти щодо обмеження основних прав і свобод людини і громадянина / А. Є. Стрекалов // Актуальні проблеми права: теорія і практика. – 2012. – № 25. – С. 507-513. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/app_2012_25_65